

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	1	3	5
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	2
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 2nd Semester
(2042)**

**POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)
Paper—Political Theory—II**

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 90

Note :— (1) Attempt any **five** questions in all, including Question No. **I** which is compulsory.

(2) Select **one** question from each unit.

(3) All questions carry equal marks.

I. Attempt any **nine** of the following in about **10–20** words each. This question is compulsory. Each question carries **2** marks each.

(a) Define Power.

(b) Write any two features of Authority.

(c) Origin of the word 'legitimacy' to be explained.

(d) Describe the Parochial and Participant Political Culture.

(e) What is the need for Political Socialization ?

- (f) Define Rights.
- (g) Give any four duties of a citizen.
- (h) When is Human Rights Day celebrated ? What is the significance of the Universal Declaration of Human Rights ?
- (i) Give any four safeguards of liberty.
- (j) What do you mean by Political and Economic equality ?
- (k) What is the relationship between Justice and equality ?
- (l) Mention any four hindrances of social change.
- (m) Define Democracy.
- (n) Who were the main advocates of Elitist theory of democracy ?
- (o) Give any two features of Marxist theory of democracy.

UNIT—I

II. Discuss the different kinds of Power.

III. Define Political Socialisation. Discuss its various agents.

UNIT—II

IV. Write an essay on the Civil and Political Rights as mentioned in the Universal Declaration of Human Rights.

V. Discuss the features of Rights and its different kinds.

UNIT—III

VI. Discuss the different kinds of liberty.

VII. 'Political liberty is a myth without economic equality.' Discuss.

UNIT—IV

VIII. Discuss the merits and demerits of democracy.

IX. Discuss the features of social change and the various factors of social change.

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— (1) सभी में से पाँच प्रश्न करें, साथ ही प्रश्न न. I अनिवार्य है।

(2) प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करें।

(3) सभी प्रश्नों के समान अंक हैं।

I. निम्नलिखित में से किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर लगभग 10-20 शब्दों में लिखिए। यह प्रश्न अनिवार्य है। प्रत्येक प्रश्न के 2 अंक हैं।

(क) शक्ति को परिभाषित करें।

(ख) प्राधिकरण की कोई दो विशेषताएं लिखें।

(ग) 'वैधता' शब्द की उत्पत्ति की व्याख्या कीजिए।

(घ) संकीर्ण और सहभागी राजनीतिक संस्कृति का वर्णन करें।

(ङ) राजनीतिक समाजीकरण की क्या आवश्यकता है ?

(च) अधिकारों को परिभाषित करें।

(छ) एक नागरिक के कोई चार कर्तव्य बताइए।

(ज) मानवाधिकार दिवस कब मनाया जाता है ? मानव अधिकारों की सार्वभौम घोषणा का क्या महत्व है ?

(झ) स्वतंत्रता के कोई चार सुरक्षित उपाय बताइए।

(ञ) राजनीति और आर्थिक समानता से आप क्या समझते हैं ?

(ट) न्याय और समानता के बीच क्या संबंध है ?

(ठ) सामाजिक परिवर्तन की किन्हीं चार बाधाओं का उल्लेख कीजिए।

(ड) लोकतंत्र को परिभाषित करें।

(ढ) लोकतंत्र के अभिजात्य सिद्धांत के मुख्य समर्थक कौन थे ?

(ण) लोकतंत्र के मार्क्सवादी सिद्धांत की कोई दो विशेषताएँ बताइये।

यूनिट-I

II. शक्ति के विभिन्न प्रकारों की विवेचना कीजिए।

III. राजनीतिक समाजीकरण को परिभाषित कीजिए। इसके विभिन्न अभिकर्ताओं की चर्चा कीजिए।

यूनिट-II

IV. मानवाधिकारों की सार्वभौम घोषणा में उल्लेखित नागरिक और राजनीतिक अधिकारों पर एक निबंध लिखिए।

V. अधिकारों की विशेषताओं और इसके विभिन्न प्रकारों की चर्चा कीजिए।

ਯੂਨਿਟ-III

- VI. ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕੀਤੀਐ।
- VII. 'ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਆਰਥਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਕੇ ਬਿਨਾ ਏਕ ਸਿਥਕ ਹੈ।' ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

- VIII. ਲੋਕਤੰਤ੍ਰ ਕੇ ਗੁਣਾਂ ਔਰ ਅਵਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕੀਤੀਐ।
- IX. ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਔਂ ਔਰ ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੇ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀਐ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— (1) ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. I ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(3) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

I. ਹੇਠ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 10-20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ :

(ੳ) ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

(ਅ) ਅਥਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

(ੲ) 'ਵੈਧਤਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(ਸ) ਸੰਕੀਰਣ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

(ਹ) ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ?

- (ਕ) ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (ਖ) ਇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਰਤੱਵ ਦੱਸੋ।
- (ਗ) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ ਕਦੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ?
- (ਘ) ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਉਪਾਵ ਦੱਸੋ।
- (ਙ) ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (ਚ) ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ?
- (ਛ) ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਾਰ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।
- (ਜ) ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।
- (ਝ) ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਕੁਲੀਨਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਕੀਲ ਕੌਣ ਸਨ ?
- (ਵ) ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।

ਯੂਨਿਟ-1

- II. ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- III. ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇਸਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਏਜੰਟਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

- IV. ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।
- V. ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

- VI. ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- VII. 'ਸਿਆਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਬਰਾਬਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਮਿੱਥ ਹੈ।' ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

- VIII. ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਔਗੁਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- IX. ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।